

(המשך מעמוד 25)

בתפקיד זה היה אחראי לבחירת המועמדים של חרות ככנסת הבאה, זו של המהפך. לבגין נמאס להרכיב רשימת מועמדים. חברי ההנהלה היו מטרידים אותו בלי סוף, סוחטים ממנו הבטחות למקומות בטוחים, וכרכרי שמיר: „אחר־כך היו גם דורשים ממנו לקיים את ההבטחות.”

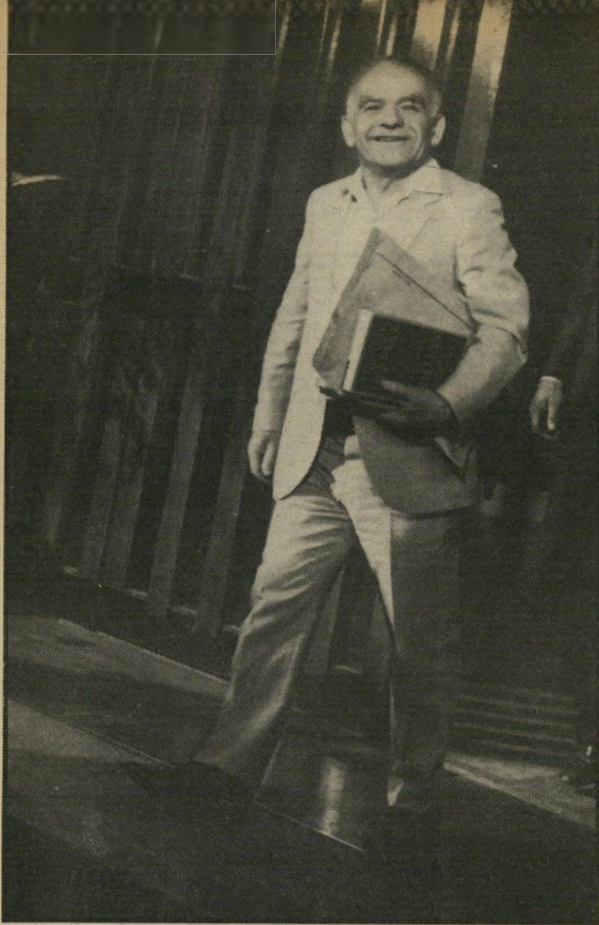
בגין ביקש משמיר להמציא שיטה אחרת. הוקמה ועדה שהיתה מורכבת מן הנסיכים הצעירים שלא היו עדיין מועמדים בעצמם — דן מרידור ועוזי לנדאו. אלה התייעצו עם מומחים, והתוצאה היתה שיטה דמוקרטית, מטובכת אך יעילה, שהתפרסמה כ„שיטת השביעיות.”

השיטה הונהגה לקראת הבחירות של 1977, ובתוצאה מכך לא נכללו ברשימה כמה מחביביו של המנהיג. בגין כעס והטיל את האשמה על שמיר. התוצאה: כשקמה הממשלה הראשונה של הליכוד, לא התמנה שמיר כשר. בגין הציג לו רק את תפקיד יו"ר הכנסת.

מישפחת שמיר נעלבה. בהיררכיה של החיים הפוליטיים במדינה, זה היה תפקיד מישני מאוד. לפני כן כיהן בו ישראל ישעיהו, שמעמרו במפלגת העבודה לא היה בכיר ביותר. שולמית שמיר, הבן יאיר (שעבר את גיל ה־40 ומשרת כצה"ל) והבת גילערה תבעו משמיר לרחות את ההצעה, אולם אחרי התלבטות החליט שמיר לקבלה — החלטה נכונה, שהתבססה כרגיל על הערכה מפוכחת של המצב.

קפיצה למעלה

שעלה לכס הרם, השמייע שמיר בפעם הראשונה והאחרונה נאום ממלכתי נרגש על עברו המחתרתי. עם קבלת פטישי

היו"ר לידיו אמר: „אחיי גיבורי המחתרת... שנפלו בדרך לחרות ישראל... נמצאים כאן לידי על הרוכז... בוכותם הגענו, והגעתי אני, ער כאן...” לא היה זה נאום אופייני לו, ומאו לא חזר על כך. כיו"ר, היה לו הרבה פנאי. הוא ניצל את ספריית הכנסת וקרא ספרים באנגלית ובצרפתית. בייחוד של מדינאים בריטיים שכתבו אז זיכרונות מן השנים שבהן פעל שמיר במחתרת.

חבריה הכנסת, שציפו לטרוויסט קנאי, הופתעו להיווכח כי היו"ר החדש הוא אדם סביר, אדיב מאוד, נזה לשיחה בחריי־חרים, הגון בהחלטותיו. בכל שנות כהונתו לא היה לו אף סיכסוך רציני אחר עם חבריה הכנסת.

הוא היה יו"ר הכנסת כאשר אנוור אליסאדאת בא לביקורו ההיסטורי. אפשר היה לצפות כי האיש שלח את שני אליהו להרוג את הלורד מוין בקאהיר, בין השאר מתוך מגמה לרכוש את דעת הקהל המצרית למילחמת המחתרת בארץ, ישמח לקראת השלום עם מצריים. אולם שמיר לא זו מעיקרי השקפת העולם של נעוריו. שלמות הארץ היא בשבילו ציווי עליון. הוא נמנע מההצבעה על הסכמי קמפ־דייוויד.

מכיוון שיו"ר הכנסת אינו מרים יד בהצבעה, אלא מסיף בשקט את קולו לתוצאה הסופית, לא היתה זאת הצבעה הפגנתית. אך היתה זאת התגרות במנחם בגין, שכל יוקרתו הפוליטית הונחה על כף המאזניים.

כעבור שנה, בהצבעה על הסכם השלום עם מצריים, נמנע שמיר שוב מהצבעה. הרבר השתלם לו. כאשר פרש משה דיין ממישרד החוץ, קרא בגין לשמיר במפתיע למלא את מקומו. בקפיצה אחת עלה שמיר לדרג הבכיר ביותר במדינה.

מינוי זה לא היה מיקרי מבחינת בגין. הוא חיפש יורש לעצמו מקרב המישפחה הלוחמת, ולא מצא. יוחנן בארד הוזרק. אריה בן־אליעזר מת. חיים לנדאו נטה למות. יעקב מרידור הבאיש את ריחו ככמה הרפתקות והפך בריחה ציבורית.

מכיוון שלא מצא יורש מקרב ותיקי אצ"ל, בחר

שמיר אחרי התמנותו כשר־החוץ*

באיש מקרב לחיי, שהיה קרוב לו לפחות מבחינת המוצא, המאבקים הארוכים במחתרת והשקפת העולם הכללית.

כך נוצר מצב שעם הסתלקותו של בגין מהבימה ירש אותו האיש שהיה יריבו כימי הזוהר של מלחמת־השיחרור, ושרכיו עתה סביבו את ותיקי המחתרת — בעוד שמולו עמדו אנשים שלא היה להם שום קשר למחתרת — רויד לוי, העולה ממארוקו; אריאל שרון, שגרל כמושב עובדים מפא"י ושעלה בשורות ההגנה; ומשה ארנס, שהיה חבר בית"ר בארצות הברית.

רגישות לחיי אדם

שומר הגחלת, הקפיד שר־החוץ שמיר על הקו הישר והנוקשה של ארץ־ישראל השלמה.

אנשי מישרד־החוץ, רובם ותיקים מתקופת המי ערך, ציפו בחרדה מסויימת לשר החדש, שישמו הלך לפניו בקנאי קשות. גם הם הופתעו להיווכח כי האיש אדיב, ומצטיין ביחסים־אנוש הוגנים מבלי להיות לבבי יתר על המידה.

הגדיר את הריעה השוררת במישרד אחד הפקידים הוותיקים: „את שר־החוץ הראשון, משה שרת, כיבדו והעריכו הכל. את גולדה מאיר, שבאה אחריו, כיבדו. לא אהבו אותה במיוחד, אבל היה לה כוח של אישיות. את אבא אבן, השר השלישי, העריכו כאיש בעל יכולת רבה, איש־מיקצוע אמיתי. את יורשו, יגאל אלון, אהבו מקרב לב, וממשיכים לאהוב עד היום. הוא היה איש מן החברה, הצטרף לשולחנם של הפקידים ואכל בחברתם. את החמישי, משה דיין, פשוט שנאו. הוא בז לכולם, לא היה לו שום קשר עם בני־אדם. הוא היה שחצן, מתנשא, וגם שר גרוע. את יצחק שמיר מעריכים. הוא מתייחס יפה לבני־אדם, והוא הוגן.”

שמיר לא התנגד לפלישה ללבנון, ותמך בה תמיכה מוחלטת. הוא לא הרים את קולו כאשר החליטה הממשלה לשלוח את הפלאנגות למחנות, ושתק כאשר רויד לוי השמייע את אזהרתו מפני הטבח הצפוי.

כאשר נערך הטבח במחנות צברה ושאתילה הוטל צל כבד גם על שמיר. בעיצומם של מעשי־הזוועה מיהר העיתונאי זאב שיף אל שר־התיקשות, מרדכי ציפורי, והודיע לו מה קורה. ציפורי הנרעש תמה מה לעשות כדי להפסיק את הזוועה. הוא חשש להתקשר במישרין עם בגין, שעימו היו לו יחסים מתוחים, בגלל הביקורת הנוקבת שמתח על המילחמה ועל אריאל שרון. הוא נזכר בחברו־למאסר באריתריאה, ביודעו ששמיר קרוב לבגין ועומד להיפגש עם ראשי שירות־הביטחון. הוא הודיע לו בשיתח־טלפון בהולה על הידיעות שקיבל. שמיר לא עשה דבר, ואף לא עורר את העניין בישיבה עם ראשי־השירותים. ועדת השופט יצחק כהן הקדישה שני עמודים לחלקו של שמיר בפרשה. היא ניתחה את שתי הגירסות הסותרות של ציפורי ושל שמיר, שעמדו זו מול זו — מצב שחזר לאחר מכן בפרשת־השב"כ.

קבעה הוועדה: „לא קל להכריע בין שתי הגירסות הסותרות בעניין הדברים שנאמרו על־ידי השר ציפורי לשר־החוץ. אולם הוועדה לא הותירה כל ספק לגבי דעתה: היא האמינה לציפורי. היתה לכך ערות מסייעת, כי ציפורי דיבר עם שמיר בטלפון בנוכחות שיף.”

קבעה הוועדה: „הרושם שקיבלנו הוא שר־החוץ לא עשה כל ניסיון ממש לברוק אם יש ממש כמה ששמע מפי השר ציפורי על

שמיר מקבל את פני אנוור אליסאדאת בכנסת: הימנעות מהצבעה על קמפ־דייוויד

יו"ר הכנסת שמיר מנהל את הישיבה שבה נואם הנשיא קארטר (מימין הנשיא נבון)

* ביז: ספרו של אבא אבן על הדיפלומטיה החדשה.